

МЕСЕЦА МАЈА, 4. ДАН!

СЛУЖБА И АКТИСТ
ПРЕПОДОБНОЈ МАТЕРИ
НАШОЈ СТЕФАНИДИ
СКАДАРСКОЈ И БИТОЛСКОЈ –
НОВОЈАВЉЕНОЈ.

МЕСЕЦА МАЈА, У 4. ДАН.

**СЛУЖБА ПРЕПОДОБНОЈ МАТЕРИ НАШОЈ СТЕФАНИДИ
СКАДАРСКОЈ И БИТОЉСКОЈ – НОВОЈАВЉЕНОЈ.*¹**

НА ВЕЛИКОМ ВЕЧЕРЊУ.

[Певамо:] Блажен (је) човек ... **1. антифон.**

На Господе, завапих ... стихире на 8, глас 8.

Подобан: О преславнога чуда ...

Радосно рођеном Христу * од седмог лета се сва предаде,
Стефанидо * презревши сласти хране * и пролазну сладост
сујетних разговора, * у самоћу си се још као дете повлачила, * на
чуђење својих побожних родитеља, * Јоване и Андрије, * и истински
плод благодати * и мужевствене храбрости си била.

Адамант тврди била јеси, * Стефанидо преподобна * о који су се
ломиле све демонске стреле * и привиђења у сну и на јави *
којима те зли покушавао уплашити * и одвојити од Христа * но, ти се
још чвршће поузда у Бога свога, кличући. * „Зло искушење на сваке
начине * али си ме Христе мили тврдо заградио. * Срце си ми у
љубав(у) загрејао * вељу Си ми милост насуо.“

Арова те Христос, Стефанидо * топлим и усрдним молитвама *
и Сам ти непрестано говораше у срцу * више но што би се у све
књиге могло написати. * Мудро схвативши ово, ти говораше: *
„Усмено не умијем ни с ким говорити * а овако тајно * могу
Духовноме непрестано писати.“

Уским и стрмим путем храбро си ишла * пригрливши самоћу и
ћутање * смирење ти би помоћник * дарежљивост – заштита * а
сузе покајања – небеско белило душе. * Њима вапијаше: * „Само кроз
мене Христос каже * да ми срце блажи; * у овом животу се само
љубава проста * и добра воља траже.“

---

¹* приређено према штампаном издању: *Преподобна Стефанида Скадарска и Битољска „ХРИСТЕ МОЈ ЖИВОТУ“*, стр. 95-130, Библиотека „Преподобни Стефан Пиперски“, коло 3, 2. издање, Манастир Ђелија Пиперска, Подгорица 2011. год. С благословом његовог високопреосвештенства митрополита Црногорско-приморског господина д-ра Амфилохија (Радовића). Биографија, служба, акатист и илустрације монахиња Стефанида (Бабић).

Јело твоје би небеска мана * Тело и Крв Пречистог Христа. * Он би сва крепост твоја * која те оживљаваше и мудрошћу дариваше, да му кличеш: * „Ти (си се) родио за радост и спасење душе * а нијеси за јело и пиће и за задовољство тјелесно.“

Стефанидо преподобна * храброшћу духовном ти сва би испуњена * и вером светом која од буре спасава. * Ревношћу серафимском ти љубљаше Бога, * и непомично на молитви сатима стајаше, * у светим Високим Дечанима, * где си побожно сваког дана, тело светог Стефана целивала.

Еванђелским крилима * постом и молитвама, * свакодневно на небо би узношена, * где радосно Господу похвале приношаше: * „Ти си живот без смртности! * Ти си младост без старости! * Ти си Красота и Љепота без покварености! * Ти си свијетла Милост и Љубава * која даје вјечну радост и весеље!“

Премудра мати * ти радосно сараспињаше себе Христу * стојећи непомично на мртвој стражи * као небески војник * премудро говорећи: * „... Заиста је пут (к) Теби тешка мука. * Али су Христe пут Тебе муке пуане свјетлога добра, * које дају свјетлост и радос(т) * и вјечно небеско весеље!“

Слава ... глас 8:

Радуј се, похвало Скадарска, Косовска и Битољска, * преподобна мати наша новојављена Стефанидо! * Ти схвати и оправда смисао живота * јер хтеде само оно што је једино потребно! * Одгонетну загонетку постављену даном рођења, * и радујеш се у све дане свога живота вјечнога * пјевајући Господу: * „Без Теба ништа не видим и не чујем, без Тебе ништа не зборим нити знам * без Тебе немам и ... не вјерујем * да имам у себи Твоје истине.“

И сада ... богородичан васкрсан први, глас [исти]:

Цар небески из човекољубља на земљи [по]јави се, * и с људима поживе; * јер од Дјеве Чисте тело прими, * и из Ње изађе с примљеним; * један је син, двојан природом, * но не Ипостас[и]ју. * Стога Њега, [као] савршен[ог]а Бога и савршен[ог]а човека уистину проповедајући, * исповедамо Христа Бога нашега. * Њега моли, Мати неневестна, * да се смилује душама нашим.]*²

²* наш превод са црквено-словенског.

Вход. Прокимен дана. Читања [три преподобној].

1. Читање из Премудрости Соломонових [гл. 3,1-9]:

Праведних су душе у руци Господњој, и неће их се дотаћи мука. Сматрани бише у очима безумних да су умрли, и сматраше се за злобу излазак њихов, и одлазак од нас сакрушење, а они су у миру. Јер пред лицем ако и муке добију, нада је њихова испуњена бесмртношћу. И будући мало кажњени, великим ће добрима бити награђени. Јер их Бог опроба, и нађе их достојнима Себе. Као злато у пећи испроба их, и као жртву свеплодницу прими их. И у време посете њихове засијаће, и као искре из стабла потећи ће. Судиће незнабожним народима, и овладаће људима, и зацариће се Господ у њима до века. Који се надају на Њега разумеће истину, и верни у љубави остаће Њему. Јер је благодат и милост на преподобнима Његовим, и посета (Његова) у изабранима Његовим.

2. Читање из Премудрости Соломонових [гл. 5,15-24 и 6,1-3]:

Праведници ће до века живети, и у Господа је плата њихова, и старање њихово у Вишњега. Тога ради добиће царство благољепија, и венац лепоте из руке Господње; јер ће их десницом покрити, и мишицом (Својом) заштитити их. Узеће за свеоружје ревност Своју, и наоружаће твар за освету непријатељима. Обући ће се у оклоп правде, и ставиће као шлем – суд нелицемеран. Узеће за штит непобедиви – преподобност (= светост); пооштриће гњев изненадни за мач. Бориће се заједно са њиме свет на безумнике; полетеће праволучне стреле муњевите, као из благоокруглог лука, из облака, на циљ полетеће, од каменометног гњева, тешки ће падати град. Узнегодоваће на њих вода морска, реке ће их потопити нагло. Стаће им насупрот ветар силан, и као вихор развијаће их; и опустошиће сву земљу безакоње, и зло дејство ће преврнути престоле моћних. Слушајте, зато, цареви, и разумите; научите се, судије крајева земље; почујте који владате мноштвом, и који се гордите због маса незнабожних народа. Јер вам је дата од Господа власт, и моћ од Вишњега.

3. Читање из Премудрости Соломонових [гл. 4,7-15]:

Праведник кад достигне да сконча, биће у покоју. Јер старост часна није у многолетности, нити се бројем година одмерава. Него је мудрост седина људима, и узраст старости је живот непорочан. (Праведник) благоугодан поставши Богу, завољен би; и живећи посред грешника, пресељен би. Узет би, да злоба не измени памет његову, или да лаж не обмане душу његову. Јер завист злобе помрачује добра, а маштање похоте измењује ум незлобив. Скончавши за мало, испуни године дуге; јер угодна би Господу душа његова; зато се пожуре (да изиђе) из средине злобне. А народи видеше, и не разумеше, нити ставише на мисао тако нешто: да је благодат и милост на изабранима Његовим, и посета (Његова) у преподобнима Његовим.

На литији: стихире, глас 1, самогласне:

Епископ Виктор скадарски * духовни отац твој, Стефанидо * схвативши дубину твоје Боговенчане душе * и драгоценост чистих бисера Премудрости Божије * која у теби обитаваше * сачува нам предивне исповести твоје топле вере: * „Очима Га не видим * а срце као да ми Га види; * ушима Га не чујем * а срце као да ми Га чује * – тако ми унутра светлост стоји.“

Причешћена Вечним Животом * и Милошћу Свеопроститеља * ти састрадаваше патњама људским * и мољаше се Богу за све: * „... Овако Те молим за моје безгрешни Господе * и за све оне којима ти добровољнош да ми помоћ буду * – благом ријечју и добре воље * и за све оне што Ти волиш да Те молим, * Боже мој!“

Описмени сама себе * силом Светог Духа; * и напајаше се сладошћу Божанских Речи * Богомудрих Отаца * и захвално говораше: * „То ми је душу просвијетлило и срце овеселило * и цио грешни живот ми се окрепио и оснажио, * да лакше носим грешну теготу моју.“

Слава ... глас 8:

Дјево мудра, Стефанидо * ти благосиљаше Господа свим бићем својим: * „Благословен јеси Господе! * Благослови ми све моје! * И свакога кога волим! * И ко ме воли ради Тебе! * Нека све благословено буде! * Благослови дан и ноћи моје! * И јутра и вечери моје! * Благослови срце и крв моју, * нека буде мило за љубаву Твоју! *

Благослови жалост и радост моју * за љубаву Твоју! * Благословен јеси Господе!“

И сада ... **богородичан, [глас исти]:**

Безневјестна Дјево, * [(Ти) која Бога неизрециво заче телом, * Мати Бога Вишњег, * Твојих слугу молбе прими, Свенопорочна; * свима да[ру]јући очишћење сагрешења, * и наша молења сада примајући, * моли да се спасу душе наше.]*³

На стиховње: стихире, глас 2.

Подобан: Доме Ефратов ...

О Боже мили, * Господе Исусе Христе!“ * клицаше Стефанида * „Ах, слатко ли ми је ово велико Име Твоје! * Отвара се цело срце моје * да изговори дивно Име Твоје!“

Стих: Часна је пред Господом * смрт преподобних Његових.*⁴

Благослови све у мени и око мене * да будем готова за Тебе! * Да будем сва Твоја * и Ти све моје, Господе! * Нека се испуни воља Твоја * то је Небесна жеља моја!“

Стих: Чиме ћу узвратити Господу * за све што ми је подарио?*⁵

Говорила си Христу, Стефанидо блажена: * „Не стога што ја заслужујем * тајни благослов Твој * него се Ти сажали и смилуј * и нека сиђе милост велика Твоја, Господе * на мене грашну. * Да познадем свети живот * и Твој свети одговор * и Твој свети пут.“

Слава ... глас 6:

Анђелима радост си била * преподобна мати наша Стефанидо * небеске венце си исплела * својим трудом и мукама * оросила их својим топлим сузама * обасјала усрдним молитвама * украсила крвљу мученичком.

И сада ... **богородичан, [глас исти]:**

Творац и избавитељ мој, [Пречиста, Христос Господ, * из Твојих бедара изашавши у мене се обуче, * и прве клетве Адама ослободи. * Стога Т[еб]и, Свечиста, * као Божијој Матери и Дјеви уистину, * кличемо неућутно „Радуј се“ анђелско, * радуј се, Владичице, * заштито и заклоне, * и спасење душа наших.]*⁶

³* наш превод са црквено-словенског.

⁴* Пс. 115,6.

⁵* Пс. 115,3.

⁶* наш превод са црквено-словенског.

Тропар, глас 8:

Кћери Тишине * главу твоју венац нетљени краси * Христа
 * љубљеног Женика твога. * Њему се од детињства сва предајући
 * небеску мудрост си задобила * и схвативши трулеж и сујету света, *
 Њему си се, Стефанидо, свим срцем и крвљу приљубила, појући: *
 „Па нека се чини што год хоће на овоме свијету * нека се обрће –
 преврће * мене (с) Христом нико раставити неће.“

НА ЈУТРЕЊУ.

На Бог Господ ... тропар, [преподобне глас 8:

Кћери Тишине * глави твоју ... [Два пута.]

Слава ... **и** сада ... богородичан, глас исти:

Ти који се нас ради роди од Дјеве ...]

По 1. катизми: сједален, глас 4:

Многострадална мати Стефанидо * ти облагодати нас
 чудесним примером својим * и охрабри у свим невољама * да
 радосно Богу кличемо: * „Ти си СВЕ У СВЕМУ ЗА СВЕ“. [Два пута.]

Слава ... **и** сада ... богородичан, [глас исти]:

Обновила си, Чиста, божанским рођењем твојим * трулежно
 суштаство земнородних * страстима умртвљено * и привела си
 све од смрти к животу нетљеном. * Стога Те благодарни сви величамо,
 * Дјево Препрослављена, * као што сама прорече.

По 2. катизми: сједален, глас 2:

Албанија те благословена изнедри, * Косово те свето надахну и
 укрепи, * а страдална Македонија увенча и прослави. [Два пута.]

Слава ... **и** сада ... богородичан, [глас исти]:

Ти, Која Си Источник Милосрђа, * удостој и нас милости,
 Богородице * погледај на људе који згрешише * и јави као увек
 силу Твоју: * на Тебе наду положивши * као некада Гаврил,
 бестелесни Архистратиг, кличем Ти: * Радуј се!

Полијелеј. Величање:

Величамо те * преподобна мати Стефанидо * и поштујемо
молчаније и уздржање твоје * које си Христу * са љубављу
принела.

Изабрани псалм: Стрпљиво очекивах Господа ...^{*7}

По полијелеју: сједален, глас 8:

Ти Бог, љепота и красота моја остајеш, * Ти ме за вјечно чува(ш)
и ослободиш ...“ * с кротошћу Те слављаше Стефанида. *
„Желим (Ти) све исповиједати, * ништа у немарност и заборавност не
оставити, * и свакога жалити, * и пут Тебе жељети.“ *[Два пута.]*

Слава ... **и** сада ... **богородичан**, *[глас исти]*:

Као Дјеву и Једину међу женама, * Тебе Која си Бога телом
бесемено родила, * сва племена земна величају. * Огањ се
Божанства уселио у Тебе, * и дојила си, као младенца, Творца и
Господа. * Стога, анђелски и људски род * достојно славе Пресвета
Рођење Твоје * и скупа Ти вапију: * Моли Христа Бога да опрости
грехе * онима који се са вером поклањају Пресветом Рођењу Твоме.

Степена, 1. антифон 4. гласа.

Прокимен, глас 4:

Часна је пред Господом * смрт преподобних Његових.^{*8}

Стих: Чиме ћу узвратити Господу * за све чиме ме је даривао?^{*9}

Све што дише ...

Јеванђеље од Матеја, зач. 43.^{*10}

Рече Господ својим ученицима: *[11,27]* Све је мени предао Отац
мој, и нико не зна Сина до Отац; нити Оца ко зна до Син, и
ако Син хоће коме открити. *[28]* Ходите к мени сви који сте
уморни и натоварени и ја ћу вас одморити. *[29]* Узмите јарам мој на
себе и научите се од мене; јер сам ја кротак и смирен срцем, и наћи
ћете покој душама својим. *[30]* Јер јарам је мој благ, и бремене је моје
лако.

^{7*} Пс.39,2.

^{8*} Пс. 115,6.

^{9*} Пс. 115,3.

^{10*} Мт. 11,27-30 (зач. 43).

После 50-ог псалма: стихира, глас 6:

И у вечности, радуј се * преподобна мати Стефанидо * са Христом си сада, * заћутавши, с Њиме си беседила; * постом и бдењем тело си умртвила * милостињом на небеса вазнела се јеси * својим исповестима живиш и сада, * нектаре свесладосни, * моли се за нас, * да Христос вечно живи у нама.

Канон [преподобне], глас 4.

Песма 1. Ирмос:

Отворићу уста моја и напуниће се Духа, и реч упутићу Царици Матери; празноваћу весело и певаћу с радошћу Њена чудеса.

Недостојне наше песме прими сада, мати, у Христообасјаној небеској келији својој, и измоли за нас, грешне и слабе, опроштај од Бога, Коме ти, света, вапијаше: „Ја, иако сам грешна, ја хоћу свету милост само од Тебе!“

А заиста јесте ово чудо – да ја све говорим која сам ништа, Тебе Богу – који си све што (јесте)“ – задивљено Стефанида кликташе, док јој Бог тихо и нечујно небеске тајне откриваше.

Шаренило овог света, који „пропада као трава покошена на сунцу“ не зароби твоје срце, јер оно удоми Небеског Госта. Њиме обасјана, ти сијаше као огањ неугасиви. **Богородичан:**

Пречиста Дјево, Владичице; Свеопевана Мати Бога нашег, избави ме од сваке невоље и исцели ране срца мога, молитвама преподобне Стефаниде, да заједно са њом могу у вечности Тебе прослављати.

Песма 3. Ирмос:

Певаче славе Твоје, Богородице, живи, благословени Изворе, сакупљене у скупу духовном духовно оснажи, и у Својој Божанској слави, венаца славе удостој.

Албанију ти освети анђелском љубављу својом; у малој колиби крај цркве, као Алексеј свети ти самоваше, нечујно дане своје, само Богу знане, у смирењу ткаше, спремајући се за вечни сусрет, лицем к Лицу са Њим.

Гамо да ме (Христе) никад не оставиш“ Стефанида са љубављу вапијаше, „јер ме немаш коме оставити нако да ме изгубиш“ и топлим сузама своје црне скуте напајаше.

Тебе у руке живот предајем, Ти си га створио, Ти чини што волиш, и што хоћеш!“ послушно, вољно себе разапињаше Стефанида, пригрливши Крст као Свепобедно оружје. **Богородичан:**

Покрове монаха, Непобедиво утврђење смиренних, Кротка Голубице небеска, Пресвета Владичице, милост испроси у Сина Твога за грешну душу моју, која пустињом ожеднела лута.

Сједален, глас 3:

Еванђелским мудрим дјевама ти се уподоби, * преподобна мати наша Стефанидо, * непрестано уље у кандило своје доливајући, * и небески Огањ страдалном љубављу одржавајући. *[Два пута.]*

Слава ... и сада ... богородичан, [глас исти]:

Божанска Скинија Слова била јеси, * Једина Пречиста Мати Дјево, * чистотом својом ангеле си превазишла; * мене који сам прах био, * оскрнављен више од свих, плотским сагрешењима, * очисти Божанским водама Твојих молитава, * дарујући Чиста, велику милост.

Песма 4. Ирмос:

Који седи у слави на престолу Божанства, свебожанствени Исус, на Облаку дође лаком у свој моћи Својој, и спасе оне што кличу: Слава Христе моћи Твојој.

Фијакером старим посведневно, брат те довозаше к Светој Лаври Високих Дечана, због немоћи твоје од многих рана, које ти јуначки као војник Христов, ревносно трпљаше, не желећи остати без службе Божије.

Прогнани из родне Враке због имена и вере, на Косову нађосте Путеху и заклон, у постојбини древној, крвљу освештаној. Ти, поред свога, и крст свога напаћеног и прогнаног народа ношаше.

Ноћи и дани теби беху исто – молитва Христу у срцу чистом; неизмерни вапаји пробуђене душе, и вулкани љубави који све демонске замке руше. **Богородичан:**

О Маријо Дјево, Невесто Пречиста, измоли љубав у Свог Сина, Христа, да њоме испуни хладно срце моје, да нетљеним огњем у вечности поје.

Песма 5. Ирмос:

Све се задиви Божанственој слави Твојој, јер Ти си, Најчистија Дјево, у крилу имала Бога над свима, и родила вечнога Сина, свима што славе Тебе, мир дарујеш.

Ишавши са братом назад кући твојој, из Жиче свете ка Косову равном, сусрете у возу две чудесне душе. Задивљена њиховом љубављу и жртвом, прихвативши њихов, од срца, позив, ти, као апостол, остави родбину по телу, и крену са њима у древни Битољ.

У Битољу си проводила молитвено живот у дому поред чудотворног извора Светог Николаја, што се „Богдај“ зове, кога Николај Нови обнови да сирочад Божија у њему главу склоне, и пронађу љубав Христа човекољупца.

Онде године четири проведе ратне, просећи за свој народ милост од Бога, горећи као пречиста миомирна воштаница, запаљена Христом место трулежног огња.

Богородичан:

Пресвета Владичице наша Богородице: „Уведи мене грешну у Оно што Ти свето волиш са свијема мојијема грешнијема и са свјема што Ти свето волиш и потакни ме светој вољи Твојој!“

Песма 6. Ирмос:

Божанствени овај и свечасни, празнујући празник Богоматере, ви богомудри, ходите, хвалу јој певајмо, и од Ње рођенога Бога славимо.

Путници намерници, свраћаху до тебе, уморни од пута, знајући да их аврамовско гостопримство твоје чека – хлеб, вода и со, и утеха нека.

Колиба твоја – извор воде живе, за све који жедни беху, и тишина после Скадарске буре, и покој вечности након људског пира.

Анђелски си веру ближњима крепила, кад их страх обузе на Скадарском језеру, услед мрачне буре, уздајући се у Бога жива, исповедник Његов до последњег даха свог си била.

Богородичан:

Молитве мученице своје свете прими, и подигни пале, и укрепи болне, љубављу својом такни срца ледна, освети умове и очисти снове, Невјесто Неневјестна.

Кондак, глас 8.

Подобан: Као првине ...

Богомудра мати преподобномученице Стефанида * језик вечности заволевши, * и трулежна уста своја затворивши, * ти Боголику душу своју испуни сладошћу тајног разговора са Христом, * једином утехом и љубављу твојом, исповедајући: * „Оволико са Христом живим * колико са Њим слатко разговарам.“

Песма 7. Ирмос:

Не послужише твари благочестиви место Створитељу, но претњу огњем презревши храбро, радоваху се, појући: препрослављени Господе и Боже отаца, благословен си!

Даром целомудрија испуњена беше, сва у Христу Христом живећи за Христа, благодаћу Његовом неуморно Га благосиљаше, непрестано желећи благослове с неба.

Днђелски кликташе: „Благословен јеси Господе! Благослови ми живот у сну и на јави, нека ми се открива красота света Твоја, Христе! Благослови тело и кости моје, који се често трују од лукаве лажне муке! Благослови душу и грешно тијело моје, нека буде чисто за љубаву Твоју!“

Радосне благослове изнедри из себе, и принесе Христу од све душе своје, горећи љубављу за Женика свога: „... Ја без свега и без сваког могу, а без Христове љубави никако не могу ... Ти си, Христе, брига моја, и ја грешна нека будем Твоја!“ **Богородичан:**

Гкинијо Славе Божије, Пречиста Дјево, утехо и надање наше у овом палом животу, укрепи нам веру, и подари штедро душевну чистоту.

Песма 8. Ирмос:

Младиће благочестиве у пећи изданак Богородичин спасао је: тада се показа лик Његов, а сад на делу Он, земљу целу подиже да пева Теби: Господа славите дела, и преуносите у све векове!

Стефанидо преподобна, небески венац силе Божије си била, чудесно живећи снагом Бога Речи, небеска слова оваплоти собом, и красоту сваког запечати животом.

Кад се угледам на Христову велику муку, на Његово дуго трпљење, и на Његову доброту и мудрост – више ми ништа не треба. Но ја не могу грешни и ништавни живот покајати и покорити колико Христу треба.“

А заиста Христа волим!“ кротко исповедаше Стефанида, „(Он) ми не да на овом свету гледати, нити с ким слободно говорити, ни са чим не даје (ми) задовољна бити ... Немам слободе у данашњем животу. Само ми је слобода у самога Господа ... (Стога) мене, Христе, ево с Тобом љепоте и красоте доста ...“

Богородичан:

Благословена Дјево, Предвечног Бога примивши у утробу своју свету, Ти постаде само небо, и престо Свевишњега.

Песма 9. Ирмос:

Свак на земљи рођени да ликује Духом просветљаван, да торжествује бестелесних умова природа,штујући светковину свештену Богоматере, и да вопије: радуј се свеблажена Богородице Чиста, вечна дјево!

Имајући смирење душевно и топло покајање, ти у себе сумњаше, гледајући своје мане: „Све се бојим Христе да Ти лажно не живим!“, бијаше вапај твоје душе Богом дане.

Без Тебе ништа живо не може живо бити ... Зато Христе Ти знаш да ја не могу без Тебе ... Јер ме нема ко други подржати ... Јер, душа моја, Христе, све Тебе чека, све се Тебе у радос(т) нада да свакојега врага савлада.“

Имајући танано и болно чуло душе, ти вапијаше: „Ја Христе, не требама никоме само Теби ако ме волиш, да ме за себе спремиш, да ме чуваш од ове безвјерности и развратности која на овоме јадноме свијету постаје.“

Богородичан:

Купино неопалива, Кадилнице златна, Престоле Цара, Свеблажена Дјево, Најчистија Врата Ти била јеси, кроз која сами Бог сиђе к нама.

Свјетилан.

Подобан: Жене послешајте ...

Твој спомен радосно празнујемо * преподобна мати наша Стефанидо * и небеску ти песму појемо * изаткану од твојих венаца и бисера * благосиљајући тебе * која си Бога и све нас непрестано благосиљала. **Слава ... и сада ... богородичан:**

Радуј се, верних похвало; * радуј се, преподобних утврђење; * радуј се, православних славо; * радуј се, свјетлости оних у тами; * радуј се, храмe пресвети; * радуј се, рају Божији; * радуј се, разрешење кетве, * Благословена Маријо!

На хвалите: стихире, на 4, глас 8:

Оклоп тврде вере * брањаше твоју трептаву душу * од свих налета видљивих и невидљивих војски * и чуваше бисер благодати твоје * Богом даровани.

Шубављу Божанском сва би озарена * као небеска прелепа ватра * њоме душа твоја дисаше * и хвале Богу приносаше: * „Јер моја грешна миса(о) и уста често могу престанути на Тебе заборавити * ... али дух и срце моје, – не могу никад престанути ни заборавити, * што се неће с Тобом разговарати! * Јер се немају чим другијем добром загорети ...“

Стефанидо преподобна * ти хваљаше Бога непрестано * умом, срцем, крвљу, костима, и речима * и целим животом својим. * Анђелима се, удивљенима красотом Божијом, уподоби * неуморно у срцу свом Богу појући.

Кад ме зло заноси – Он ме враћа * кад ми тешко отежа – Господ ми олакша“, * благодарно исповедаше Стефанида, * предавши сву себе у руке Господу, * и само од Њега помоћ очекујући.

Слава ... глас 8:

Анђелска душо, новојављена * преподобна мати Стефанидо * наставнице живота мога * узоре вечнопламтећи, * лучо светозарна, * светиониче у бури овога света, * чудесна невесто Христова, * на небу се сада радујући * вечној љубави Христовој, * похитај и почуј вапаје наше, * и посредуј, мати, за спасење!

И сада ... богородичан, [глас исти]:

Рладичице, * прими молитве Твојих слугу, * и избави нас * од сваке невоље и жалости.

Славословље велико. И отпуст.

НА ЛИТУРГИЈИ.

Блажена преподобне [од] 3. и 6. песме Канона.

Прокимен, глас 7:

Часна је пред Господом * смрт преподобних Његових.*¹¹

Стих: Чиме ћу узвратити Господу * за све што ми је дао?*¹²

Апостол: Ефесцима, зач. 233.*¹³

Браћо, [6,10] јачајте у Господу, и у сили моћи његове. [11] Обуците се у свеоружје Божије, да бисте се могли одржати против лукавства ђаволскога. [12] Јер не ратујемо против крви и тијела, него против поглаварства, и власти, и господара таме овога свијета, против духова злобе у поднебесју. [13] Зато узмите свеоружје Божије, да бисте се могли одупријети у зли дан, и одољевши свему, одржати се. [14] Стојте, дакле, опасавши бедра своја истином и обукавши се у оклоп правде, [15] И обувши ноге у приправност за јеванђеље мира; [16] А изнад свега узмите штит вјере, о који ћете моћи погасити све огњене стријеле нечастивога; [17] И кацигу спасења узмите, и мач Духа, који је ријеч Божија. [18] И сваком молитвом и прозбом молит се у Духу у свако доба, и уз то, бдите са сваком истрајношћу и мољењем за све свете.

Алилуја, [глас 6]:

[Стих:] Блажен је човек који се боји Господа, * заповести његове заволеће веома.*¹⁴

Стих: Моћно ће на земљи бити семе његово.*¹⁵

¹¹* Пс. 115,6.

¹²* Пс. 115,3.

¹³* Еф. 6,10-17[18] (зач. 233).

¹⁴* Пс. 111,1.

¹⁵* Пс. 111,2а.

Јеванђеље од Луке, зач. 24.*¹⁶

У време оно [6,17] стаде Исус на мјесту равном и много ученика његових; и мноштво народа из све Јудеје и Јерусалима, и из приморја тирског и сидонског. [18] Који дођоше да га слушају и да се исцјељују од својих болести, и које су мучили духови нечисти; и исцјељиваху се. [19] И сав народ тражаше да га се дотакне; јер из њега излажаше сила и исцјељиваше их све. [20] И он подигнувши очи своје на ученике своје говораше: Блажени сиромашни, јер је ваше Царство Божије. [21] Блажени који сте гладни сада, јер ћете се наситити. Блажени који плачете сада, јер ћете се насмијати. [22] Блажени сте кад вас људи омрзну и кад вас одбаце и осрамоте, и разгласе име ваше као зло због Сина Човјечијега. [23] Радујте се у онај дан и играјте, јер гле, велика је плата ваша на небу. Јер су тако чинили пророцима оцеви њихови.

Причастан:

Праведник ће бити вечно спомињан.*¹⁷

Рад искушеника Александра (Шукуреског), 2004. год.

^{16*} Лк. 6,17-23 (зач. 24).

^{17*} Пс. 111,6.

КОНДАК 1.

Теби, преподобна мати Стефанидо, од све душе своје приносимо похвалне песме, радујући се твоме светом прослављењу, и са анђелима кличемо твоме небеском увенчању: **А**лилуја!¹⁸

ИКОС 1.

Или Бог увенча те љубављу Својом, и испуни срце твоје небеским Животом. Укрепљена Њиме ти све препреке побеђиваше, побуђујући и нас да те величамо: **Р**адуј се, јер си Бога Слово од свега више заволела! Радуј се, јер си са Њим непрестано беседила! Радуј се, јер ти Он беше сва утеха живота! Радуј се, јер си Његовом силом свако зло побеђивала! Радуј се, јер се Силом Божијом распе свету и свим његовим сластима! Радуј се, јер се ти смањиваше да Христос у теби расте! Радуј се, јер те Он обдари мудрошћу! Радуј се, јер те очува за Себе у целомудрију! Радуј се, јер главу твоју украси нетљеним венцима! Радуј се, јер те од детињства твога изабра! Радуј се, јер Њему сва би предана! Радуј се, јер Му оста верна! **Р**адуј се, Стефанидо преподобна, Скадарска, Косовска и Битољска!

КОНДАК 2.

Видевши нежни пупољак твоје миомирне душе, Господ те од детињег узраста изабра за Себе, и одвоји те од младалачких игара и сујете живота, побуђујући твоје збуњене родитеље да са чуђењем и недоумицом узвикују: **А**лилуја!

ИКОС 2.

Гвемоћни Бог показа чудо Своје на теби, закриливши те тишином молитвеног ћутања, у седмој години твојој, наочиглед свима, да би Га, гледајући тебе, сви прослављали. Стога теби, знамењу Божијем, кличемо: **Р**адуј се, анђеле језика вечности! Радуј се, муњо Божије Светлости! Радуј се, неми сведоче

---

^{18*} у првом кондаку рефрен је по правилу завршни хајретизам, овде дакле: **Р**адуј се, Стефанидо преподобна, Скадарска, Косовска и Битољска!

Божије присутности! Радуј се, тишино која Бога слави! Радуј се, јер се венац неугасли светли на твојој глави! Радуј се, весниче Божије истине! Радуј се, молитвениче за све напаћене! Радуј се, утехо и храбрости у страдањима! Радуј се, тврђаво чврста свима разслабљенима! Радуј се, јер мужественостом снагом би непобедива! Радуј се, јер мудрошћу вишњом све задиви! Радуј се, целомудрена невесто Христова! Радуј се, Стефанидо преподобна, Скадарска, Косовска и Битољска!

КОНДАК 3.

Родише те твоји до Василија Светог, не знајући још шта би њиховој кћери; а ти радосна к Светитељу припадаше, побожно целивајући свете Острошке, манастирске двери, и благодарно певаше: Алилуја!

ИКОС 3.

Побуди тиме и све своје да журе Острогу свакога лета, са усрдном вером и топлим срцем, и ишту од Светог милости с Неба. А ти, кротко дете, ноћи под кивотом провођаше, и у свом срцу благослове Светитеља слагаше: Радуј се, изданче албанске земље! Радуј се, звездо скадарског неба! Радуј се, светиониче у земној бури! Радуј се, војниче увек будни! Радуј се, сидро косовске лађе! Радуј се, Дечана Светих столпе! Радуј се, плоде Косова Поља! Радуј се, светињо древног Битоља! Радуј се, ружо „Богдајске“ баште! Радуј се, орле кршног Пелистера! Радуј се, села Крстова Крстоносна дјево! Радуј се, Свете Мати Ане Враћевшничке саподвижнице! Радуј се, Стефанидо преподобна, Скадарска, Косовска и Битољска!

КОНДАК 4.

Га 25 лета сама се књизи научи, и остави тада све што томе смета, само молитву тиху у срцу ткајући, удубљиваше се у чудесне тајне овога и онога света, и захвално Богу клицаше: Алилуја!

ИКОГ 4.

Редних руку, но још вреднија ума и срца, целу себе Богу предаваше, и своје Свето Писмо сузама умиљења и топле љубави натапаше. Поучени тиме ми ти хвале приносимо: **Р**адуј се, неуморни читаоче Божије науке! Радуј се, љубитељу духовних поука! Радуј се, благосиљање Самога Бога! Радуј се, благослове с Неба! Радуј се, испуњена страхом Божијим! Радуј се, жедна духовног знања! Радуј се, исповеднице Божије Љубави! Радуј се, чудесно обдарена речју! Радуј се, дарежљива ризнице Богоосећања! Радуј се, топлих речи дародавче! Радуј се, мудрошћу натопљена! Радуј се, болним састрадањем смирена! **Р**адуј се, Стефанидо преподобна, Скадарска, Косовска и Битољска!

КОНДАК 5.

Албанске стрмени беху опасне и тешке за уморне српске јунаке, што кроз пусте голети к'о авети прохођаху немо ходочашће. Ти им, света, служаше, храну куваше и мелем на рану стављаше, да заједно с тобом вапију: **А**лилуја!

ИКОГ 5.

Хришћанске врлине ти свакодневно у себи ревносно оживљаваше и учвршћиваше, не желећи да лењост тобом овлада, јер знадијаше да она није достојна човека. Зато ти и ми ревносно кличемо: **Р**адуј се, сиромашна духом, јер је твоје Царство Небеско! Радуј се, која плачеш јер си се утешила! Радуј се, кротка, јер си наследила земљу! Радуј се, гладна и жедна правде, јер си се наситила! Радуј се, милостива, јер си помилована! Радуј се, чиста срцем, јер си Бога видела! Радуј се, ти која мир твориш, јер твоје је Царство Небеско! Радуј се, јер те прогнаше, осрамотише, и рекоше ружне речи на те, лажући имена Христова ради! Радуј се и весели се, јер је велика награда твоја на небу! Радуј се, јер су тако и пророке прогнали пре тебе! Радуј се, соли земље и светлости света! **Р**адуј се, Стефанидо преподобна, Скадарска, Косовска и Битољска!

КОНДАК 6.

Не бојте се људи, ако је Бог са нама, као што јесте ништа нам неће бити!“, непоколебљиве вере у бури скадарској ти уплашене људе си тешила, и њихову палу веру, као Христос Петрову, бодрила, да избављени од пропасти кличу: **А**лилуја!

ИКОС 6.

Апостолски жив беше твој осећај Христа, којим си тешила малодушне људе, и којим си гостила уморне и гладне, што на пазар кретаху у богати Скадар. Њих учаше гостољубљем твојим да није злато – метал што блиста, већ побожна душа чиста, из које зрачи светлост Христа: **Р**адуј се, јер к'о Аврам имаде веру! Радуј се, јер к'о он би спремна на жртву! Радуј се, јер се к'о он одрече свега! Радуј се, јер се његовом гостољубљу уподоби! Радуј се, јер гледаше госте као Христа! Радуј се, јер им сијаше као звезда чиста! Радуј се, јер имаше аврамовско поверење! Радуј се, јер с вером у обећану земљу крете! Радуј се, јер к'о он духовно изнедри многе! Радуј се, путовођо ка спасењу слабих! Радуј се, огњени стубе у мраку овога света! Радуј се, тихи гласе с неба! **Р**адуј се, Стефанидо преподобна, Скадарска, Косовска и Битољска!

КОНДАК 7.

На Божић хтеде да се задовољиш телесном храном, но ти Господ не да, јер се Он родио за радост и спасење душе, а не за јело и пиће, и задовољство телесно. Стога Му ти гласно клицаше: **А**лилуја!

ИКОС 7.

Постом и молитвом ти лећаше ка небу; та два крила небопарна заштитници ти беху у свему. Пригрли их од свега срца свог, знајући добре плодове тога; и вазнета њима на небу, ти као тамјан пред Богом миришеш, побуђујући и нас да кличемо: **Р**адуј се, уздржљива струно Небеске Харфе! Радуј се, скривени труде Богу принети! Радуј се, јер се трулежном храном никад не задовољи! Радуј се, јер затвори чула за страсти овога света! Радуј се, јер очима само Бога гледаше! Радуј се, јер устима само Бога хваљаше! Радуј се, јер мирисом само тамјан упијаше! Радуј се, јер

укуса чуло своје само причешћем заслађиваше! Радуј се, јер руком својом непрестано само крст додириваше, јер о њег' распета беше! Радуј се, јер ухо своје само Божијим славословљима напајаше! Радуј се, јер срце твоје Небо отвори! Радуј се, кћери Најлепше Песме! Радуј се, Стефанидо преподобна, Скадарска, Косовска и Битољска!

КОНДАК 8.

Целомудреном одећом одену те Господ, и на главу побожно покривало стави – сва у црном, к'о она што за својом прадедовском, небеском отаџбином жали, ти вапијаше: Алилуја!

ИКОС 8.

Трулежним везама овога света ти не хте везати себе, с радошћу чуваше девство своје – ума, срца, воље, душе и тела. Сваки други говор ти смело прекидаше, што божанско девствено целомудрије не хваљаше. Стога ти певамо: Радуј се, кротка голубице чиста! Радуј се, лабуде што се од белине блиста! Радуј се, ждрале ведрога неба! Радуј се, јер ти сем Господа нико не треба! Радуј се, сва у Христа погњурена! Радуј се, са Христом крепки победниче! Радуј се, Христолики савести мучениче! Радуј се, уподобљена Христовим страдањима! Радуј се, увенчана Његовим венцима! Радуј се, јер за тебе двораци на Небу блиста! Радуј се, Христова невесто чиста! Радуј се, Стефанидо преподобна, Скадарска, Косовска и Битољска!

КОНДАК 9.

Мрзитељи Христа вас многе од Скадра протераше, ради Христа и вере православне. Косово вам мајчински рашири руке, и прими вас под своје свете скуте, а Високи Дечани духовно крепљаху, и Стефан свети вас благосиљаше, да певате Богу: Алилуја!

ИКОС 9.

На благословеном Косову седам лета си живела, у Дреновцу старом, покрај Клине, у колиби малој препуној икона, пред којима даноноћно светлаше кандилце. Даска ти кратковремена постеља беше, а остале сате у бдењу си проводила, к'о

свећа пред Богом – вечним Огњем запаљена: **Радуј се**, Косова светог похвало! **Радуј се**, неуморни дечански путниче! **Радуј се**, ревносни дечански поклонице! **Радуј се**, гладна и жедна Свете Причести! **Радуј се**, јер службу Божију од срца љубљаше! **Радуј се**, јер к'о столп непокретна до краја стајаше! **Радуј се**, јер пажљиво сваку реч упијаше! **Радуј се**, јер твоје срце би добра земља за Господа! **Радуј се**, јер с помоћу Његовом донесе плода! **Радуј се**, јер напајаше себе тишином Дечана! **Радуј се**, молитво Богомдана! **Радуј се**, неми разговоре пред олтаром Сведржитеља! **Радуј се**, Стефанидо преподобна, Скадарска, Косовска и Битољска!

КОНДАК 10.

Без Хране Небеске не могаше живети ни дана, без Крви и Тела Пречистог Христа; Он оживе тебе Животом Својим и обасја душу да к'о сунце блиста. Видевши те такву сваког дана, монаси смерни клицаху: **Алилуја!**

ИКОС 10.

Јело пролазно тебе није хранило, нити живот костима давало. Вечни живот од Христа ти иска, и Њиме јединим себе си хранила, и нас својим примером поучавала: **Радуј се**, јер си заједницу непрестану имала са Христом! **Радуј се**, јер твоје срце би спремно, чисто! **Радуј се**, јер крв своју Христовом освети! **Радуј се**, јер телом Христовим себе оживи! **Радуј се**, јер си у смирењу Тајни приступала! **Радуј се**, јер од свих непрестано опроштај тражаше! **Радуј се**, јер дода благодат на благодат! **Радуј се**, јер јачаше из силе у силу! **Радуј се**, јер се живот Христов у теби показа! **Радуј се**, јер Истине Догмата Његових на себи показа! **Радуј се**, благослове небеских висина! **Радуј се**, орле вишњих ведрина! **Радуј се**, Стефанидо преподобна, Скадарска, Косовска и Битољска!

КОНДАК 11.

Гамоћу ниси хтела да напустиш, у којој безбрижно с Богом борављаше, те с кротошћу и смирењем, позив владике Светог Николаја Жичког одби, и општежиће жичко свега три дана посети, па журећ' у самоћу, својој се косовској колиби упути, кличући: **Алилуја!**

ИКОГ 11.

Но Бог друкчије о теби промисли, те ти посла на пут два анђела у телу, две сестре – кротке, смирене, благе, што у молитви провођаху своје дане, бринући се за мале битољске сиротане: **Р**адуј се, јер побожни позив њихов прихвати! Радуј се, јер осети да су ти Богом послане! Радуј се, јер спремно крену за њима, и к'о апостол, свог брата у возу остави! Радуј се, јер колибу нову себи направи! Радуј се, јер „богдајска“ башта беше нови рај за тебе! Радуј се, јер ти и ту молитви предаде сву себе! Радуј се, јер благодат твоја чуваше и сиротане! Радуј се, јер својим топлим присуством радоваше њихове тужне дане! Радуј се, јер и у ратној смутњи остаде чврсто уз Бога! Радуј се, јер ране задоби због Светлости Бога свога! Радуј се, јер крвљу мученичком зидове своје келије окропи! Радуј се, јер моштима својим Битољ древни освешта! **Р**адуј се, Стефанидо преподобна, Скадарска, Косовска и Битољска!

КОНДАК 12.

Гве муке твога живота, све радости и патње, вапаје и боли, ти благовести и нама, чедима својим, кроз писма предивних, богонадахнутих „Исповијести“ твојих. Зато из радосна срца, захвално ти кличемо: **А**лилуја!

ИКОГ 12.

Ти жељаше све Богу исповедати, ништа у немарност оставити, и чисту савест и слободу пред Њим имати. Из скрушене и умилне душе покајнички Њему си се обраћала, и све туге и радости Њему говорила: **Р**адуј се, јер ти Господ би топли сабеседник! Радуј се, јер си са Њим све тајне своје душе делила! Радуј се, јер си се Њему непрестано исповедала! Радуј се, јер те духовни отац у томе крепљаше! Радуј се, јер твоја писма он побожно чуваше! Радуј се, јер и он би задивљен ризницом твоје душе! Радуј се, јер твоје благо оста записано и за нас, пале! Радуј се, јер њиме крепиш и нас, духовно мале! Радуј се, свих побожних душа учитељице! Радуј се, за цео свет молитвенице! Радуј се, малодушних охрабрење! Радуј се, Божијих Тајни предзрење! **Р**адуј се, Стефанидо преподобна, Скадарска, Косовска и Битољска!

КОНДАК 13.*¹⁹

О свети венче Најсветијег Цара, преподобна мати Стефанидо, убога мољења прими наша мала, и посредуј смело љубављу својом за све нас пале, убоге и тужне, запаливши у срцима нашим вечни пламен, да с радошћу Господа величамо: **А**лилуја! [Три пута.]

[Затим поново: Икос 1:

Мили Бог увенча те љубављу Својом ...

И кондак 1:

Теби, преподобна мати Стефанидо ...]

МОЛИТВА ПРЕПОДОбНОЈ [СТЕФАНИДИ].

О чудесна Мати моја, преподобна Стефанидо, помози и мени грешној да се угледам на Христа! Буди ми заштитница и путеводитељка у овоме бурноме животу, и благи покров и умирујућа нада!

Учи својим примером и животом како да свето ова кратка лета своја проживим, и чисти принос љубљеноме Женику мом у небеске дворце као мудра дјева принесем! Чувај ме огњеном молитвом својом од свих напада видљивих и невидљивих непријатеља, од свих бура и очајања, од свих смутњи овога света! Окрили ме својим светим окриљем, и испуни својом мужаственом храброшћу и вером, да као храбри војник Христов победим све замке нечастивог! И кад скренем са пута Христова, и саплету ме земни окови, ти ме, мати моја, немој оставити! Милостиво се сажали на мене, слабу, и с љубављу ме избави! Оплети венац Љубави Господње и на мојој грешној глави! Поведи ме својом крепком силом вечним путевима! Научи ме да радосно благи јарам Христове кротости понесем, и да издржим сва страдања! Буди ми анђео чувар у све земне дане, и излечи све моје старе и нове ране! С љубављу ти одану песму певам, Стефанидо преподобна, и радујући се теби, мом покрову, благодарно Богу кличем, жудећи да кротко идем твојим стазама! **А**мин!

^{19*} у изворнику, стоји погрешно: Икос.

РИЈЕЧ УРЕДНИКА И ИЗДАВАЧА.

Драги читаоци!

Књига која је пред вама рађала се и сазријевала преко четири деценије. Воља је Божија била да је тадашњи свршени студент теологије, Ристо Радовић, данас наш митрополит Амфилохије, у библиотеци манастира Дечани открио овај бисер: исповједна писма подвижнице Стевке, у монаштву Стефаниде. Очигледно надахнут и испуњен љубављу према преподобној, он је годинама прикупљао свједочанства о њеном животу, био у њеном родном мјесту, на мјесту гдје је била њена кућа, тражио њен гроб у манастиру Светог Христифора. Монахињи Стефаниди је дао њено име одабравши је за њену небеску заштитницу. С његовим благословом монахиња Стефанида написала је Службу и Акатист преподобној.

И ми смо дуго чезнули да ову нашу радост подијелимо са вама, и наша се радост испунила. Надамо се да ће и вама ова књига бити надахнуће, као што је и нама.

Преподобна Мати Стефанидо, благослови и помози!

Рад мати Јустине (Таушан), 1990. год.

